

Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№10 (233)**

Київ 2020

**Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 10 (233). – К., 2020. – 156 с.**

Рекомендовано Вченою радою ДНДІМЕ
Протокол №7 від 30.10.2020 р.

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної економіки;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 р. № 1643 даний збірник віднесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, категорія «Б».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

СТУДІНСЬКА Г.Я., доктор економічних наук (головний науковий редактор)
ХОДЖАЯН А.О доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ПАСІЧНИК Ю.В. доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ЗАХАРІН С.В., доктор економічних наук, с.н.с. (заступник наукового редактора)
АЛЕКСЄЄВ І.В., доктор економічних наук, професор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат економічних наук, директор
ВАРНАЛІЙ З.С., доктор економічних наук, професор
ГУЖВА І.Ю., доктор економічних наук
ПИПА В.І., доктор економічних наук, професор
КИЗИМ М.О., доктор економічних наук, професор, член–кор НАНУ
КУЛЬПІНСЬКИЙ С.В., доктор економічних наук, професор
КОРНЄЄВ В.В., доктор економічних наук, професор
КРАСКЕВИЧ В.Є., доктор технічних наук, професор
ЛОПУШНЯК Г.С., доктор економічних наук, професор
СІГАЙОВ А.О., доктор економічних наук, професор
ШОСТАК Л.Б., доктор економічних наук, професор
ГАРБАР Ж.В., доктор економічних наук, доцент, професор
ЧЕРКАШИНА К.Ф., кандидат економічних наук, доцент
ІВАНОВ Є.І., кандидат економічних наук (відповідальний секретар)

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

АГНЕШКА ДЗЮБІНСЬКА, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту підприємства
АДАМ САМБОРСЬКІ, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце Польща, кафедра менеджменту підприємства
АНАТОЛІЙ ЗІНОВІЙОВИЧ КОРОБКІН, доцент, к.е.н, завідувач кафедри економічних і правових дисциплін, ЗО «Білоруський торгово–економічний університет споживчої кооперації», Білорусь, Гомель
ВІРГІНІЯ ЮРЕНІЄНЕ, професор, доктор наук, завідувач кафедри філософії та культурології, Каунаський факультет, Вільнюський університет, Литва
ГОРБОВИЙ АРТУР ЮЛІАНОВИЧ, професор, доктор технічних наук, Словацька Академія аграрних наук, член відділення економіки та менеджменту, (Словацька республіка)
ДІАНА СПУЛБЕР, доктор філософії, Університет Генуї, асистент професора кафедри філософії суспільств, м. Генуя (Італія)
ІВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, професор, доктор економічних наук, Університет «проф. д–р Асен Златаров», завідувач кафедри економіки і управління, м. Бургас (Болгарія)
МІТАР ЛУТОВАЦ, професор, доктор технічних наук, Університет Уніон ім. Миколи Тесла, факультет індустріального управління, завідувач кафедри технологій, м. Белград (Сербія)
ЮРАЙ СІПКО, професор, доктор економічних наук, Словацька Академія наук, директор інституту економічних досліджень, м. Братислава (Словацька республіка)
СОФІЯ ВИШКОВСЬКА, професор, доктор наук, зав. кафедри організації і управління (факультет управління) Технологічно–природничий університет ім. Яна і Єнджея Снядецьких у Бидгощі, Бидгощ, Польща
СТЕФАН ДИРКА, доктор економічних наук, професор, Вища економічна школа, м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту і маркетингу. Міжнародний акредитовані Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, професор, доктор наук, завідувач кафедри мікроекономіки, факультет економіки і менеджменту, Щецинський університет, Польща

Друковане періодичне видання «Формування ринкових відносин в Україні»
внесене в міжнародну базу даних періодичних видань:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

Формування ринкових відносин в Україні, 2020. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22545–12445ГПР від 20.02.2017 року

© Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 2020

zb. nauk. pr. Derzh. nauk.–doslidn. in–tu informatyzatsii ta modeliuvannia ekonomiky. Kyiv, 2017. № 6. S. 3–8.

4. Predborskyi V. A. Korpokratiia yak potuzhna hlobalna lanka tinizatsii suspilstv. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini: zb. nauk. pr. Derzh. naukovy–doslid. in–tu informatyzatsii ta modeliuvannia ekonomiky. Kyiv, 2017. № 9. S. 9–13.

5. Voennaia doktryna Rossyiskoi Federatsyy. 2014. Dekabr. S. 7–8. URL: <http://static.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>.

6. Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front. Kharkiv: Folio, 2017. 496 s. S. 15–31.

7. Yanevskyi D. B. Zahublena istoriia vtrachenoi derzhavy. Kharkiv : Folio, 2009. 252 s.

8. Blan E. Rodom iz KHB. Systema Putina. K. : Tempora, 2009. 360 s.

9. Zharovska H. P. Transnatsionalna zlochynnist orhanizatsii yak realna zahroza natsionalnii bezpetsi Ukrainy. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. 2014. Vyp. 27. T. 3. S. 33–37.

10. Predborskyi V. A. Suchasna forma vitchyznianoho tinovoho parasuspilstva. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini : zb. nauk. pr. Nauk.–doslidn. ekonom. in–tu Min–va ekonomiky Ukrainy. K., 2016. Vyp. 3. S. 9–13.

11. Predborskyi V. A. Ierarkhichni struktury tinovoi zalezhnosti. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini :

zb. nauk. prats Nauk.–dosl. ekonom. in–tu Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. Kyiv, 2017. Vyp. 6. S. 3–8.

12. Svidzynskyi A. V. Synerhetychna kontseptsiiia kultury. Lutsk, 2008. 695 s.

13. Koulman Dzh. Yerarkhyia zahovorshchykov: Komitet Trekhstot. M.: «Drevnee y sovremennoe», 2011. 616 s.

Дані про автора

Предборський Валентин Антонович,

професор кафедри економічної теорії, Національний авіаційний університет, д.е.н., професор
e–mail: prvika2015@gmail.com

Данные про автора

Предборский Валентин Антонович,

професор кафедри економічної теорії, Національний авіаційний університет, д.э.н., професор
e–mail: prvika2015@gmail.com

Data about the author

Valentin Predborskiy,

professor of the department economic theory NAU, doctor of economics, professor
e–mail: prvika2015@gmail.com

УДК 338.43

<http://doi.org/10.5281/zenodo.4415363>

ГАРБАР В.А.

Методи державного регулювання діяльності агрохолдингів

Предметом дослідження є сукупність методів державного регулювання діяльності агрохолдингів.

Метою дослідження є аналіз методів державного регулювання діяльності агрохолдингів.

Методи дослідження. У роботі використані монографічний метод, аналіз, метод порівняння та узагальнення даних.

Результати роботи. У статті з'ясовано сутність та види методів державного регулювання діяльності агрохолдингів. Встановлено, що важливість забезпечення державного регулювання діяльності агрохолдингів підтверджується необхідністю контролю за надмірною концентрацією ресурсів без прив'язки їх до розв'язання проблем сільських територій. З'ясовано, що холдингові структури в аграрному секторі економіки здійснюють свою діяльність на законних підставах, але окремі напрями їх діяльності потребують встановлення нормативно–правових норм. Визначено, що адміністративні методи державного регулювання діяльності агрохолдингів реалізуються за допомогою регулюючих та контролюючих засобів. Здійснено класифікацію організаційних методів державного регулювання діяльності агрохолдингів. Розглянуто економічні методи державного регулювання діяльності агрохолдингів.

Галузь застосування. Державне регулювання економіки, економічна політика держави.

Висновки. Результати дослідження дають змогу стверджувати, що державне регулювання діяльності агрохолдингів має ґрунтуватися на адміністративних важелях впливу, що спрямовані на

забезпечення продовольчої безпеки, формування рівних конкурентних умов в агросекторі та на організаційних, які максимально направлені на моніторинго–статистичне, ділового–консульта– тивне, науково–кадрове, мотиваційне та партнерське забезпечення діяльності агрохолдингів для вирішення питань сільського розвитку.

Ключові слова: державне регулювання, правові методи, адміністративні методи, економічні методи, організаційні методи, аграрний сектор. агрохолдинг.

ГАРБАР В.А.

Методы государственного регулирования деятельности агрохолдингов

Предметом исследования является совокупность методов государственного регулирования деятельности агрохолдингов.

Целью исследования является анализ методов государственного регулирования деятельности агрохолдингов.

Методы исследования. В работе использованы монографический метод, анализ, метод сравнения и обобщения данных.

Результаты работы. В статье выяснено сущность и виды методов государственного регулирования деятельности агрохолдингов. Установлено, что важность обеспечения государственного регулирования деятельности агрохолдингов подтверждается необходимостью контроля за чрезмерной концентрацией ресурсов без привязки их к решению проблем сельских территорий. Выяснено, что холдинговые структуры в аграрном секторе экономики осуществляют свою деятельность на законных основаниях, но отдельные направления их деятельности требуют установления нормативно–правовых норм. Определено, что административные методы государственного регулирования деятельности агрохолдингов реализуются с помощью регулирующих и контролирующих средств. Осуществлена классификация организационных методов государственного регулирования деятельности агрохолдингов. Рассмотрены экономические методы государственного регулирования деятельности агрохолдингов.

Область применения. Государственное регулирование экономики, экономическая политика государства.

Выводы. Результаты исследования позволяют утверждать, что государственное регулирование деятельности агрохолдингов должно основываться на административных рычагах воздействия, направленных на обеспечение продовольственной безопасности, формирование равных конкурентных условий в агросекторе и на организационных, максимально направленных на мониторинго–статистическое, делово–консультативное, научно–кадровое, мотивационное и партнерское обеспечение деятельности агрохолдингов для решения вопросов сельского развития.

Ключевые слова: государственное регулирование, правовые методы, административные методы, экономические методы, организационные методы, аграрный сектор. агрохолдинг.

HARBAR V.A.

Methods of state regulation of agroholding activities

The subject of the study is a set of methods of state regulation of agricultural holdings.

The purpose of the study is to analyze the methods of state regulation of agricultural holdings.

Research methods. The monographic method, analysis, method of comparison and generalization of data are used in the work.

Results of work. The article clarifies the essence and types of methods of state regulation of agricultural holdings. It is established that the importance of ensuring state regulation of agricultural holdings is confirmed by the need to control the excessive concentration of resources without linking them to solving the problems of rural areas. It was found that holding structures in the agricultural sector of the economy carry out their activities on a legal basis, but some areas of their activities

require the establishment of regulations. It is determined that the administrative methods of state regulation of agricultural holdings are implemented through regulatory and controlling means. The classification of organizational methods of state regulation of agricultural holdings is carried out. Economic methods of state regulation of agricultural holdings are considered.

Field of application. *State regulation of the economy, economic policy of the state.*

Conclusions. *The results of the study suggest that state regulation of agricultural holdings should be based on administrative levers aimed at ensuring food security, creating a level playing field in the agricultural sector and organizational, which are maximally aimed at monitoring, statistics, business consulting, research and development, staffing, motivational and partnership support of agricultural holdings to address issues of rural development.*

Key words: *state regulation, legal methods, administrative methods, economic methods, organizational methods, agricultural sector; agroholding.*

Постановка проблеми. Протягом останніх років в аграрному секторі України домінуючу роль починають відігравати нові агропромислові формування, зокрема, агрохолдинги, які швидко зайняли досить перспективну та практично вільну нішу в сільському господарстві України. Виникнення агрохолдингів, по-перше, пов'язано з недосконалістю і провалами у функціонуванні економіки, відсутністю необхідних інституційних і правових умов для ведення ефективного бізнесу; по-друге, з неадекватною політикою держави, зокрема відсутністю повноцінного ринку сільськогосподарської землі. Наразі холдингові структури в аграрному секторі економіки здійснюють свою діяльність на законних підставах, але окремі напрями їх діяльності потребують державного регулювання щодо їх функціонування та є вкрай необхідними не лише інтегрованим структурам, а і їхнім сільськогосподарським контрагентам та селянам, які потерпають від соціально-економічної безвідповідальності агрохолдингів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження, пов'язані з державним регулюванням діяльності агрохолдингів в Україні, здійснювались низкою вітчизняних вчених, серед яких слід виділити О. Бородіну [1], А. Данкевича [2], Ю. Карпишина [3; 4], О. Могильного [5], О. Ходаківську [5], Г. Черевка [10] та ін.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз методів державного регулювання діяльності агрохолдингів.

Виклад основного матеріалу. Агрохолдинги – це об'єднання різних за розміром та організаційно-правовою формою сільськогосподарських підприємств, спрямовані на максимізацію економічного ефекту [2, с. 44].

Агрохолдинги характеризуються різними бізнес-портфелями з різним ступенем вертикальної інтеграції, але в основному спеціалізуються на вирощуванні сільськогосподарських культур та тварин. Обов'язковим в структурі агрохолдингу є присутність переробних підприємств. В структуру окремих агрохолдингів України включені власні торгівельні та постачальницькі компанії, фінансові організації – банки, страхові компанії тощо. При цьому кожному виду бізнесу надається статус юридичної особи з переходом на самоокупність.

Відтак, агрохолдинги є формою агропромислової інтеграції, які утворюються шляхом об'єднання капіталів різних секторів економіки для забезпечення технологічної єдності або економічної диверсифікації виробництва компаніями-інтеграторами. Серед існуючих в Україні агрохолдингів більшість утворилося з ініціативи несільськогосподарських організацій, в результаті чого аграрний сектор став більше спрямованим на підприємницькі аспекти і менше – на традиційно-соціальні.

Основними перевагами агрохолдингів є:

- зменшення податкового навантаження за рахунок об'єднання переробної галузі з сільськогосподарською та відкриття доступу до бюджетних програм на розвиток тваринництва або рослинництва;

- організація замкненого виробничого циклу, що зменшує кінцеві витрати реалізації сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;

- концентрація фінансових, матеріальних, енергетичних та трудових ресурсів, яка дає можливість агрохолдингам провадити великомасштабне промислово-переробне виробництво із залученням сільськогосподарських підприємств;

- вирішення питань дефіциту коштів, за рахунок власних фінансово-кредитних установ, за

рахунок коштів інвесторів, які готові розміщати свої гроші в інтегровані структури та за допомогою оптимізації фінансових потоків між виробництвом сільськогосподарської сировини, переробкою та збутом [4, с. 65];

– мінімізація посередницького впливу на виробничі процеси, наслідком якого є зниження підприєємницьких ризиків та підвищення конкурентоспроможності структурних підрозділів шляхом створення замкнутого циклу виробництва [4, с. 66];

– створення позитивного іміджу компанії на аграрному ринку, який підкреслюється наявністю власної брендової лінії виробництва продукції.

Більшість експертів вважають стрімкий розвиток агрохолдингів в Україні, або феномен корпоратизації аграрного виробництва, позитивним явищем. Врожайність в більшості агрохолдингів, якщо не втручається погода із форс-мажорними обставинами, мінімум на 30% вища за середні по країні показники. Саме агрохолдинги першими впроваджують інновації, оптимізують процеси виробництва, зменшують втрати зерна під час виробничих процесів завдяки придбанню нової техніки, систем обліку та контролю та підвищенню кваліфікації персоналу.

Вища ефективність агрохолдингів обумовлена тим, що порівняно з іншими категоріями сільськогосподарських виробників вони мають кращі можливості фінансування і, як результат, доступ до кращих ресурсів аграрного виробництва (техніки, технологій, агрохімії, кадрів тощо). Агрохолдинги мають можливість залучати щороку до \$2 млрд. фінансових коштів. І саме вони найчастіше це роблять, адже мають доступ до дешевого ре-

сурсу завдяки таким інститутам, як ЄБРР та інші. Рейтинг деяких українських агрохолдингів оцінюється вище, ніж суверенний рейтинг держави. Серед таких компаній «Кернел», «Астарта», «Миронівський хлібопродукт», «UkrLandFarmingPLC» [8].

Взагалі, агрохолдинги вважаються привабливішими для інвестування та кредитування через свою багатопрофільність, яка дозволяє їм диверсифікувати ризики. Наявність значних ресурсів також надає змогу таким операторам успішно співпрацювати не лише з внутрішніми, але й із зовнішніми інвесторами.

Однак є й інший погляд на агрохолдинги та їхню ефективність. Своєю появою і розвитком агрохолдинги, по суті, компенсували в Україні відсутність ланцюжка розподілу товарів. Якщо в Україні розвиватиметься ринок капіталу і утвориться ланцюжок розподілу товарів, агрохолдинги зникатимуть.

Крім згаданих напрямів розвитку незмінною стратегією агрохолдингів тривалий час і особливо в останні декілька років залишається стратегія нарощення власних земельних ресурсів (табл. 1).

Протягом 2017–2019 рр. ТОП–10 лідерів на ринку оренди землі сільськогосподарського призначення була майже незмінною, підтверджуючи той факт, що великі агрохолдинги в переважній більшості зосереджуються на утриманні контролю над своїми землями та підвищенні ефективності їх використання.

Концентрація земель в межах однієї структури вважається негативною ознакою, оскільки створює умови для монополізації ринку земель або прямо, або опосередковано. Прямий вплив на

Таблиця 1. Рейтинг агрохолдингів України за розмірами земельного банку, 2017–2019 рр.

№ з/п	Назва компанії	Земельний банк, тис. га			Динаміка земельного банку (збільшення/зменшення)	Позитивний, нейтральний або негативний сумарний ефект
		2017	2018	2019		
1	KERNEL	602	560	600	↑	негативний
2	UkrLandFarming	605	570	470	↓	негативний
3	NCH (Агропросперіс)	430	430	410	↓	позитивний
4	Миронівський Хлібопродукт	370	370	370	↑	позитивний
5	Астарта	250	250	210	↓	нейтральний
6	HarvEast	97	123	147	↑	позитивний
7	Епіцентр Агро	44	110	127,5	↑	нейтральний
8	ІМК	137	137	123,9	↓	негативний
9	Мрія	180	165	119	↓	негативний
10	Укрпромінвест–Агро	122	122	116,5	↓	нейтральний

Джерело: складено за [7]

ситуацію спричиняють безпосередньо створені холдингами агропромислові компанії (через механізм оренди), опосередкований – через контроль придбаних підприємств (контрольний пакет акцій, часток в уставі товариства) (механізм суборенди) [6, с. 297].

Агрохолдинги наділені безсумнівними перевагами у порівнянні з іншими сільськогосподарськими підприємствами, але в більшості це стосується конкурентоспроможності агрохолдингів як бізнес-структур. Деструктивним чинником їх функціонування передусім відмічається негативний вплив на соціально-економічний розвиток сільських територій та на довкілля, який супроводжується розширенням за майном і доходами, безробіттям, загостренням інших соціально-економічних проблем у сільській місцевості. Відчутним стає поглиблення дисбалансу галузевої структури, нераціональне використання землі, поширення монокультуризації, недостатньої участі холдингових структур у вирішенні проблем сільського населення та розвитку сільських громад і територій.

Важливість забезпечення державного регулювання діяльності агрохолдингів в Україні підтверджується необхідністю контролю за надмірною концентрацією ресурсів без прив'язки їх до розв'язання проблем сільських територій.

Методи державного регулювання діяльності агрохолдингів – це способи впливу держави (державних органів) на соціально-економічні та організаційно-правові процеси розвитку агрохолдингів для забезпечення основних цілей аграрної політики держави.

За формами впливу методи державного регулювання діяльності агрохолдингів поділяють на прямі та непрямі методи регулювання, за засобами впливу – на правові, адміністративні, економічні та організаційні методи [9, с. 67].

Методи прямого впливу на діяльність агрохолдингів не виключають використання державної влади, яка носить адміністративно-правовий характер і базується на таких управлінських відносинах як дисципліна, відповідальність, влада, примус. Прямі методи державного регулювання безпосередньо впливають на діяльність суб'єктів господарювання, вони змушують їх приймати рішення, не економічним егоїзмом, а на приписах держави [3, с. 146].

Непряме втручання передбачає здійснення процесу державного регулювання за допомогою

використання податково-бюджетних і кредитно-грошових засобів державної економічної політики. Держава вживає заходів для запобігання кризовим ситуаціям у стратегічно важливих сферах економіки, зокрема це стосується сільськогосподарського виробництва, шляхом удосконалення інституційного забезпечення, формуючи сприятливе економічне середовище для діяльності у цьому секторі економіки. Перевагою непрямих методів впливу є те, що вони не порушують ринкової ситуації, впливають на мотивацію агрохолдингів, а недоліком – значний проміжок часу, який виникає між моментом прийняття державою заходів впливу і реальними змінами в результатах господарювання.

Правові методи державного регулювання щодо створення та функціонування агрохолдингів є вкрай необхідними не лише інтегрованим структурам, а й їхнім сільськогосподарським контрагентам та селянам, які потерпають від соціально-економічної безвідповідальності агрохолдингів. Одночасно зауважимо, що нині холдингові структури в аграрному секторі економіки здійснюють свою діяльність на законних підставах, але окремі напрями їх діяльності потребують встановлення нормативно-правових норм.

Адміністративні методи державного регулювання діяльності агрохолдингів реалізуються за допомогою регулюючих та контролюючих засобів, до яких відносять:

- формування принципів аграрної політики та визначення координат взаємної співпраці з агрохолдингами під час виконання загальнодержавних цілей розвитку аграрного сектора економіки, які необхідно чітко регламентувати у державних програмах, державних замовленнях тощо;

- норми до якості і сертифікації виробничих потужностей та продукції, яку виробляють агрохолдинги;

- обмеження на обсяги виробництва у вигляді квотування або лімітування обсягів випуску сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;

- ліцензування зовнішньоекономічних операцій;
- визначення чітких рамок адміністративної та юридичної відповідальності, як держави та к і агрохолдингів.

Кардинально протилежними адміністративним методам державного регулювання діяльності агрохолдингів є організаційні, яким властивий

Таблиця 2. Класифікація організаційних методів державного регулювання діяльності агрохолдингів

Ознаки	Методи	Засоби	Інструменти
За змістом впливу	Морально–етичні	Мотиваційні	Популяризаційні конференції Благодійні проекти
	Соціально–партнерські	Партнерські	Меморандум про соціально–економічне партнерство
За способом впливу	Інформаційні	Моніторинго–статистичні	Статистичні спостереження Медіа– та інтернет ресурси
		Діалогово–консультативні	Брифінги Семінари та консультації
	Координаційні	Науково–кадрові	Підвищення кваліфікації кадрів Наукові проекти співучасті
		Проектно–програмні	Програми розвитку, проекти стратегій

Джерело: складено за [9; 10]

виключно непрямий характер впливу на об'єкт регулювання.

За змістом або за аспектами впливу на інтереси та мотиви поведінки агрохолдингів організаційні методи слід класифікувати на морально–етичні та соціально–партнерські, а за способом впливу – на координаційні та інформаційні (табл. 2).

Організаційно–інформаційні методи передбачають систематизацію, актуалізацію інформації та надання її шляхом проведення брифінгів, консультацій, семінарів, які мають замінити традиційні засоби надання інформації. Для виробників сільськогосподарської продукції важливим є своєчасне отримання актуальної, достовірної та повної інформації про поточну ситуацію та можливі зміни в регуляторній політиці, ціновій кон'юнктурі внутрішнього і зовнішнього ринків засобів виробництва та сільськогосподарської продукції, інвестиційному кліматі тощо.

Організаційно–координаційні методи спрямовані на розвиток науково–кадрового забезпечення аграрної сфери. Адже агрохолдинги зацікавлені в активній політиці держави щодо підготовки висококваліфікованих кадрів і є здатними до співпраці в удосконаленні наукового забезпечення аграрної сфери.

Морально–етичні методи державного регулювання діяльності агрохолдингів реалізуються через застосування засобів роз'яснення та популяризація цілей та змісту аграрної політики України, засобів морального заохочення співпраці суб'єктів господарювання з місцевими органами влади.

Соціальні методи державного регулювання передбачають формування механізму взаємодії держави, бізнесу в особі агрохолдингів і суспіль-

ства, які б дозволили посилити взаємну відповідальність усіх учасників громадського життя, створити умови для подальшого стабільного розвитку держави і суспільства, заснованого на врахуванні якомога ширшого кола стейкхолдерів.

Слід зазначити, що органи державного регулювання ще не опанували повною мірою методичний інструментарій організаційного методу впливу на розвиток та діяльність агрохолдингів, який би забезпечив, по–перше, створення умов для існування та розвитку кооперативно–інтеграційних систем і формувань типу фінансово–промислових груп, агрокомбінатів, комплексних оптових ринків, концернів, споживчих кооперативів, які є необхідною умовою для розвитку сільськогосподарства, по–друге, наявність незалежних служб, які б вивчали кон'юнктуру аграрного ринку для прогнозування та поширення маркетингової інформації серед товаровиробників.

Економічні методи реалізуються у вигляді бюджетної підтримки, податкових пільг або спеціальних режимів оподаткування та кредитного забезпечення. Потрібно зауважити, що бюджетно–податкова підтримка як один із способів державного регулювання є найбільш привабливим для агрохолдингових структур та найдорожчим для держави. За рахунок фінансування із державного бюджету здійснюється цілеспрямоване регулювання виробничої діяльності агрохолдингів, що призводить до викривлення правил конкуренції та отримання ними надприбутків у формі ренти [3, с. 147].

Висновки

Державний регуляторний вплив має бути направлено на мінімізацію дестабілізуючого впливу

агрохолдингів на економіку України й агросферу. Водночас регуляторні дії держави мають базуватися на адміністративних важелях впливу, що спрямовані на забезпечення продовольчої безпеки, формування рівних конкурентних умов в аграрному секторі, та на організаційних – які максимально направлені на моніторинго-статистичне, діалогово-консультативне, науково-кадрове, мотиваційне та партнерське забезпечення діяльності агрохолдингів для вирішення питань сільського розвитку.

Забезпечення стійкого соціально-економічного сільського розвитку вимагає застосування переважно адміністративних методів регулювання діяльності агрохолдингів, які переважно мають бути направлені на демонополізацію тобто «деагрохолдигізацію». Це стосується впорядкування земельних відносин, законодавчого обмеження максимальних розмірів земельних масивів для протидії процесу латифундизації, забезпечення бюджетів сільських громад достатніми джерелами фінансування через нормативно-правове удосконалення процесу адміністрування податкових платежів агрохолдингових структур (територіальна прив'язка), забезпечення всебічної підтримки державою розвитку кооперативів та механізмів спрощення виходу малого й середнього аграрного виробника на зовнішні ринки безпосередньо через асоціації, спілки, кооперативи тощо.

Список використаних джерел

1. Бородина О. Яка модель агросектору необхідна Україні? Дзеркало тижня. Україна. 2012. № 18.
2. Данкевич А.Є. Розвиток інтегрованих структур у сільському господарстві : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. 350 с.
3. Карпишин Ю.А. Методологічні засади державного регулювання діяльності агрохолдингів. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Економіка. 2017. Вип. 1 (7). С. 144–148.
4. Карпишин Ю.А. Теоретико-методологічні засади формування та функціонування агрохолдингів в Україні. Вісник ЖНАЕУ. 2016. № 2 (57), Т. 2. С. 59–70.
5. Могильний О.М., Ходаківська О.В. Агрохолдингизація сільського господарства України : аграрна політика та виклики майбутньому. Економіка АПК. 2017. № 6. С. 33–39.
6. Ніценко В.С. Роль агрохолдингів у розвитку сільських територій. Формування ринкової економіки : збірник наукових праць. 2015. Вип. 33: Проблеми

управління у великотоварних промислових формуваннях. С. 293–302.

7. ТОП–10 агрохолдингів за розміром земельного банку. URL : <https://agroreview.com/news/top-10-ahroholdynhiv-za-rozmirom-zemelnoho-banku-0>

8. ТОП–10 агрохолдингів України. Основні акценти в інфографіці. URL : <http://agroportal.ua/ua/publishing/infografika/top10-agrokhodlingovukrainy-aktsenty-2020-v-infografike/>

9. Ульяновченко Ю. О. Формування моделі державного регулювання конкуренції в аграрному секторі економіки України. Публічне адміністрування : теорія та практика. 2013. Вип. 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_1_17

10. Черевко Г.В. Державне регулювання діяльності агрохолдингів в умовах конкуренції в сільському господарстві. Аграрна економіка. 2019. Т. 12, № 1/2. С. 67–78.

References

1. Borodina O. (2012). Yaka model' agrosektoru neobxidna Ukraini? [What model of the agricultural sector does Ukraine need?]. Dzerkalo tyzhnya [Mirror of the week]. # 18. [in Ukrainian].
2. Dankevych A.Ye. (2011). Rozvy'tok integrovany'x struktur u sil's'komu gospodarstvi [Development of integrated structures in agriculture] : monografiya. Ky'yiv : NNCz IAE. 350 s. [in Ukrainian].
3. Karpy'shy'n Yu.A. (2017). Metodologichni zasady' derzhavnogo reguluvannya diyal'nosti agrokholdy'ngiv [Methodological principles of state regulation of agricultural holdings]. Naukovy'j visny'k Mukachivs'kogo derzhavnogo universy'tetu. Seriya : Ekonomika [Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series : Economics]. Vy'p. 1 (7). S. 144–148. [in Ukrainian].
4. Karpy'shy'n Yu.A. (2016). Teorety'ko-metodologichni zasady' formuvannya ta funkcionuvannya agrokholdy'ngiv v Ukraini [Theoretical and methodological principles of formation and functioning of agricultural holdings in Ukraine]. Visny'k ZhNAEU [Bulletin of ZhNAEU]. # 2 (57), T. 2. S. 59–70. [in Ukrainian].
5. Mogy'l'ny'j O.M., Hodakivs'ka O.V. (2017). Agrokholdy'ngizaciya sil's'kogo gospodarstva Ukrainy' : agrarna polity'ka ta vy'kly'ky' majbutn'omu [Agrocholization of agriculture in Ukraine: agricultural policy and challenges for the future]. Ekonomika APK [Economics of agro-industrial complex]. # 6. S. 33–39. [in Ukrainian].
6. Nicenko V.S. (2015). Rol' agrokholdy'ngiv u rozvy'tku sil's'ky'x tery'torij [The role of agricultural holdings in the development of rural areas]. Formuvannya rynkovoyi eko-

nomiky' : zbirnyk naukovy'x pracz [The formation of a market economy : a collection of scientific papers]. Vy'p. 33 : Problemy' upravlinnya u velykotovarny'x promy'slovy'x formuvanniyax [Management problems in large-scale industrial formations]. S. 293–302. [in Ukrainian].

7. TOP–10 agroholdyngiv za rozmirom zemel'nogo banku [TOP–10 agricultural holdings by the size of the land bank]. Retrieved from : <https://agroreview.com/news/top-10-ahroholdynhiv-za-rozmirom-zemel-noho-banku-0> [in Ukrainian].

8. TOP–10 agroholdyngiv Ukrainy'. Osnovni akcenty' v infografici [TOP–10 agricultural holdings of Ukraine. The main accents in infographics]. Retrieved from : <http://agroportal.ua/ua/publishing/infografika/top10-agroholdingovukrainy-aktsenty-2020-v-infografike/> [in Ukrainian].

9. Ul'yanchenko Yu.O. (2013)/ Formuvannya modeli derzhavnogo reguluvannya konkurenciyi v agrarnomu sektori ekonomiky' Ukrainy'[Formation of the model of state regulation of competition in the agricultural sector of the economy of Ukraine]. Publichne administruvannya : teoriya ta prakty'ka [Public administration: theory and practice]. Vy'p. 1. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_1_17 [in Ukrainian].

10. Cherevko G.V. (2019). Derzhavne reguluvannya diyal'nosti agroholdyngiv v umovax konkurenciyi v

sil's'komu gospodarstvi [State regulation of agricultural holdings in conditions of competition in agriculture]. Agrarna ekonomika [Agrarian economy]. T. 12, # 1/2. S. 67–78. [in Ukrainian].

Дані про автора

Гарбар Віктор Анатолійович,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

e-mail: garbar_victor@ukr.net

Данные об авторе

Гарбар Виктор Анатольевич,

к.э.н., доцент, доцент кафедры экономики и международных отношений Винницкого торгового-экономического института КНТЭУ

e-mail: garbar_victor@ukr.net

Data about author

Victor Harbar,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and International Relations of Vinnytsia Trade and Economic Institute KNTEU

e-mail: garbar_victor@ukr.net

УДК 339.7:338.246.025.2(477)

<http://doi.org/10.5281/zenodo.4415402>

CIPKO A.B.

Глобальні дисбаланси та дилеми для макроекономічної політики України

Актуальність теми дослідження. Система світового господарства неоднорідна, представлена країнами різного рівня інституційного та економічного розвитку, а відтак, її функціонування призводить до виникнення значних дисбалансів – дефіцитів і профіцитів у платіжних балансах. Наявність і постійна відтворюваність глобальних дисбалансів характеризує світове господарство як систему перерозподілу економічних ресурсів і доходів на користь вузького кола країн із розвинутими ринками.

Мета дослідження. Стаття присвячена аналізу природи та макроекономічних наслідків глобальних дисбалансів, осмисленню потенціалу регуляторної політики уряду щодо мінімізації зовнішніх і внутрішніх економічних дисбалансів країни.

Методологія. Дослідження ґрунтується на філософсько-теоретичній спадщині класичної економічної школи та макроекономічних концептах сучасного неолібералізму. Аналітичний інструментарій представлений теоретичними моделями та статистичними даними.

Результати. У роботі стверджується, що розбалансованість сучасної світової економіки та проблематичність макроекономічного регулювання причиною закорінені у динамічній глобалізації та зумовленій нею зміні позицій країн на світових ринках, а також в усталеному поділі національних економік як відкритих систем на великі і малі економіки. Аналіз фокусується на структурних проблемах національних господарств: дисбаланси між валовим внутрішнім наявним доходом та су-